

Nejvyšší soud

Rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 1475/2020

Datum rozhodnutí: 13. ledna 2021

Závěr: *Žalovaný je oprávněn uplatnit v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, skutečnost, že po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně učinil jednostranný hmotněprávní úkon směřující k započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce. Odvolací soud však k takovému kompenzačnímu projevu přihlídně jen tehdy, nebrání-li posouzení jeho důvodnosti, že je spojen s nepřípustným uplatněním těch skutečností, jež se týkají důvodu vzniku (pravosti), výše a splatnosti pohledávky žalovaného užitě k započtení, jež nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo dokonce před podáním žaloby o zaplacení vymáhané pohledávky.*

Obsah: Spor byl veden o povinnost prokuristy společnosti vydat majetkový prospěch, který získal tím, že jako prokurista společnosti odčerpal z účtu společnosti určitou finanční částku. Část z ní použil na úhradu závazků společnosti, zbytek si ponechal. Se společností bylo zahájeno insolvenční řízení, byl prohlášen konkurz. Insolvenční správce podal vůči prokuristovi žalobu o zaplacení částky odčerpané z účtu společnosti. Soud prvního stupně žalobě vyhověl v tom rozsahu, ve kterém si žalovaný určitou částku ponechal, načež žalovaný podal proti rozsudku odvolání, ke kterému připojil podání adresované žalobci, kterým započtl svoji pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení proti pohledávce přiznané soudem na základě žaloby insolvenčního správce. Odvolací soud nicméně rozsudek soudu prvního stupně v merituu věci potvrdil. K námitce započtení odvolací soud nepřihlédl, neboť v odvolacím řízení sice lze uplatnit námitku započtení jako formu obrany proti uplatněnému nároku (nikoliv však jako vzájemný návrh), avšak při posouzení její důvodnosti nesmí odvolací soud přihlížet k nepřípustně uplatněným novým skutečnostem a důkazům. Protože

skutečnosti, z nichž je zánik žalované pohledávky dovozován, jakož i důkazy je prokazující, by byly nově uplatněnými skutečnostmi a důkazy, nemohl k nim odvolací soud přihlížet. Žalovaný podal dovolání, v němž vytýkal nesprávné právní posouzení otázky přípustnosti započtení pohledávky v odvolacím řízení. Senát Nejvyššího soudu po zjištění, že judikatura Nejvyššího soudu je v otázce přípustnosti námítky započtení a jejích podmínek v odvolacím řízení nejednotná, předložil věc velkému senátu. Ten dovolání zamítl. Započtení pohledávek nelze považovat za „nějaký jiný“ způsob či formu plnění dluhu; jde o způsob zániku nesplněného závazku, při němž naopak dvojí plnění odpadá. Při započtení k zániku závazků dochází buď jednostranným právním jednáním jedné strany vůči druhé, anebo dohodou obou dotčených stran. Jednostranné započtení umožňuje započítávající straně vynutit si (a to bez ohledu na vůli druhé strany) vyrovnání své pohledávky, aniž by byla nucena ji uplatnit u soudu. Konkrétní pohledávky (aktivní, tj. započítávaná, i pasivní, tj. proti které bylo započítáno) vznikly před 1. 1. 2014. Proto Nejvyšší soud nevzal v úvahu důsledky plynoucí případně z ustanovení § 1987 občanského zákoníku. Aktivními pohledávkami měly být pohledávky dovolatele z titulu služeb fakturovaných dovolatelem společnosti na základě dohody o vzájemné spolupráci. Pasivní pohledávkou měla být pohledávka na vydání bezdůvodného obohacení žalovaného jako bývalého prokuristy. Systém neúplné apelace, na němž je budováno odvolací řízení ve věcech sporných, předpokládá, že spor po skutkové stránce proběhne před soudem prvního stupně. Východiskem pro užití tzv. neúplné apelace je zásada, že soud prvního stupně je instancí, u které mají být provedeny všechny účastníky navržené důkazy potřebné k prokázání právně významných skutkových tvrzení. V odvolání proti rozsudkům, které byly vydány ve sporném řízení, lze uvést nové skutečnosti a důkazy jen za podmínek uvedených v ustanovení § 205a o. s. ř. Pro závěr, zda skutečnosti, které byly uplatněny v odvolání, jsou z hlediska ustanovení § 205a o. s. ř. nové, je pak rozhodné posouzení, zda byly některým účastníkem

řízení uplatněny před soudem prvního stupně nebo zda v průběhu tohoto řízení jinak vyšly najevo; okolnost, že účastník po poučení podle § 119a o. s. ř. neopakoval tyto návrhy formálně znovu na závěr jednání před soudem prvního stupně, je z tohoto hlediska bezvýznamná. Původní judikatura Nejvyššího soudu vycházela z toho, že žalovaný nemůže účinně uplatnit k započtení svou pohledávku proti pohledávce žalobce (až) v odvolacím řízení (lhostejno, zda v režimu úplné apelace), když výsledky přezkumného řízení by tím (z logiky věci) ztratily opodstatnění a odvolací soud by o této obraně žalovaného rozhodoval ve skutečnosti v jediné instanci. Později došlo k posunu v tom smyslu, že námitku započtení sice lze uplatnit i v odvolacím řízení ovládaném zásadou neúplné apelace, při posouzení její důvodnosti však nelze přihlížet k nepřipustně uplatněným novým skutečnostem a důkazům. Navázalo pak další rozhodnutí Nejvyššího soudu, podle kterého zánik žalobou uplatněné pohledávky v důsledku kompenzačního úkonu učiněného po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně, a též samotný kompenzační projev, jsou novými skutečnostmi ve smyslu (tehdejšího) ustanovení § 205a odst. 1 písm. f) o. s. ř., neboť jde o skutečnosti, které v době rozhodnutí soudu prvního stupně neexistovaly a nemohly být tedy uplatněny. Jsou tudíž způsobitelným odvolacím důvodem podle poslední citovaného ustanovení. Posun (judikatorní odklon) byl vyjádřen v pozdějším rozhodnutí, v němž Nejvyšší soud dovodil, že učinil-li žalovaný právní úkon směřující k započtení až poté, co nastaly účinky koncentrace řízení, nebrání koncentrace řízení tomu, aby soud přihlédl k existenci započtené vzájemné pohledávky, která měla vzniknout a stát se splatnou před koncentrací řízení, a k označeným důkazům, i když nebyla existence této pohledávky tvrzena a důkazy k ní nebyly navrženy již před koncentrací. Rozpory plynoucí z popsání posuzování přípustnosti námitky započtení v odvolacím řízení pak byly vyřešeny následujícím způsobem. Žalovaný odvoláním (procesním úkonem), jež samo neobsahovalo hmotněprávní projev vůle žalovaného směřující k započtení pohledávky, uplatnil v intencích § 212a odst. 3 o. s. ř. jako „novou“ skutečnost (novou v tom smyslu, že ji neuplatnil v řízení před soudem prvního stupně a že v řízení před soudem prvního stupně nevyšla najevo ani jinak), že mimo rámec soudního sporu učinil vůči žalobci hmotněprávní úkon směřující k započtení vymáhané pohledávky (že učinil kompenzační

projev). Vzhledem k tomu, že žalovaný coby odvolatel učinil hmotněprávní úkon směřující k započtení vymáhané pohledávky až v průběhu odvolacího řízení, je tento kompenzační projev skutečností, která sama o sobě mohla být uplatněna jako odvolací důvod v souladu s ustanovením § 205 písm. f) o. s. ř. V důsledku toho se odvolací soud měl touto námitkou zabývat, přičemž tomu nebrání ani skutečnost, že tuto námitku bude posuzovat v jediné instanci. Zároveň však dle Nejvyššího soudu nedává občanský soudní řád oporu pro závěr, jenž by odvolacímu soudu umožňoval přihlédnout v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, ke skutečnostem týkajícím se pohledávky žalovaného užití k započtení až v průběhu odvolacího řízení, jež nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, ba dokonce před podáním žaloby o zaplacení pohledávky, proti které je započítáváno, jen proto, že skutečnost, jež měla přivodit zánik pohledávek (kompenzační projev žalovaného), nastala (vznikla) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně. Proto je možno dovodit, že žalovaný je oprávněn uplatnit v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, jako odvolací důvod ve smyslu ustanovení § 205 písm. f) o. s. ř. skutečnost, že po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně učinil jednostranný hmotněprávní úkon směřující k započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce. Odvolací soud však k takovému kompenzačnímu projevu přihlédne jen tehdy, nebrání-li posouzení jeho důvodnosti, že je (musí být) spojen s nepřipustným uplatněním těch skutečností, jež se týkají důvodu vzniku (pravosti), výše a splatnosti pohledávky žalovaného užití k započtení, jež nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo dokonce před podáním žaloby o zaplacení vymáhané pohledávky. Jestliže odvolací soud nepřihlédne v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, k jednostrannému hmotněprávnímu úkonu, jímž žalovaný uplatnil vůči žalobci (mimo soud) svou pohledávku k započtení proti žalobou vymáhané pohledávce proto, že účastníci řízení tuto skutečnost v odvolacím řízení neuplatnili (§ 212a odst. 3 o. s. ř.), nebo proto, že posouzení důvodnosti započtení je spojeno s nepřipustným uplatněním dalších skutečností nebo důkazů (§ 205a, § 211a o. s. ř.), je tím současně deklarováno, že k zániku pohledávek takovým kompenzačním projevem nedošlo.

Související judikatura: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 32 Cdo 5234/2016, rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 32 Cdo 4182/2016

Relevantní ustanovení: § 98, § 119a, § 205a, § 212a a § 216 občanského soudního řádu, § 140 insolvenčního zákona

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 27/2020

Datum rozhodnutí: 15. prosince 2020

Závěr: *Jestliže k výzvě dotčené osoby dehonestující, nepravdivé či indiskrétní informace ze svých internetových stránek odstraní přímo ten, kdo je na své stránky umístil (provozovatel zdrojové webové stránky), splní tím svou povinnost zdržet se závadného (protiprávního) jednání. Odstraní-li odkaz ze své databáze poskytovatel služeb vyhledávací, vyrozumí o přijatém rozhodnutí stěžovatele, případně i provozovatele zdrojové webové stránky. Existenci snímků internetové stránky z doby, kdy na ní byla umístěna napadaná informace, případně i zmínka o předmětné informaci na jiných internetových stránkách, nelze pokládat za pokračování v nežádoucím tvrzení. Ukládat provozovateli zdrojové internetové stránky, aby se zdržel šíření závadné informace, by bylo zcela neefektivní a nezpůsobivé dosáhnout sledovaného cíle.*

Obsah: Spor byl veden o ochranu osobnostních práv. Žalobce se domáhal toho, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se tvrzení, že žalobce a jeho rodina jsou v příbuzenském vztahu k Antonínu Zápotockému, bývalému československému prezidentovi, aby žalované byla uložena povinnost do 3 dnů od právní moci rozsudku obeslat provozovatele webových stránek s informací o znění rozsudku a žádostí o odstranění článků týkajících se žalovaného a jeho rodiny ve vztahu k Antonínu Zápotockému. Soud prvního stupně žalobu zamítl. Dané informace byly zveřejněny v médiích na základě rozhovoru s údajnými příbuznými bývalého prezidenta. Proti uveřejněným tvrzením se žalobce ohradil, načež žalovaná publikované informace z webových stránek postupně stáhla. Soud prvního stupně dovedl nedostatek pasivní legitimace žalované, neboť tím, kdo zasáhl do osobnostních práv žalobce, nebyla

žalovaná, nýbrž onen údajný příbuzný bývalého prezidenta. Odvolací soud rozsudek potvrdil, pokud šlo o zamítnutí žaloby na omluvu a odstranění informací z webových stránek, avšak uložil žalované zaplatit peněžitou kompenzaci k rukám žalobce. Žalovaná uveřejněním předmětného rozhovoru bez předchozího ověření jím uvedených nepravdivých skutkových tvrzení o žalobci zasáhla do práva žalobce na ochranu jeho osobnostních práv, aniž by zde byly důvody pro upřednostnění práva na svobodu projevu a práva veřejnosti na informace. Nepravdivá informace o příbuzenství s komunistickým prezidentem, o němž je známo, že se podílel na politických procesech padesátých let, a nepravdivé tvrzení, že otec žalobce i žalobce sám proto byli za předchozího režimu protežováni, je zásahem do soukromí, cti a rodinného života žalobce. Žalovaná odpovídá za uveřejnění nepravdivých informací a je ve sporu pasivně věcně legitimována. Jestliže žalovaná nepravdivost svých tvrzení uznala, stáhla je ze svých webů, znovu je neuveřejnila a deklarovala, že se toho napříště zdrží, není již žalobcem uplatněný zdržovací nárok důvodný. Nedůvodným označil požadavek žalobce, aby žalované byla uložena povinnost obeslat provozovatele webových stránek se žádostí o odstranění článků s napadanými informacemi. K takové žádosti je aktivně legitimován sám žalobce, nikoli žalovaná. Z webu, který provozuje žalovaná, již byl článek odstraněn. Protože žalovaná se žalobci již v průběhu řízení omluvila a omluvu stále na internetu zpřístupňuje, není namístě jí tuto povinnost znovu ukládat. Žalobce podal proti rozsudku dovolání, přičemž namítal, že částka zadostiučinění je příliš nízká s ohledem na pozici žalovaného na mediálním trhu. Dále nesouhlasil s tím, že byla zamítnuta žaloba v té části, ve které se domáhal odstranění zveřejněných informací z internetového prostředí „zcela“. (Po zadání klíčových slov se totiž stále objevovaly odkazy na „archivované“ webové stránky.) Pokud by se žalobce měl sám postarat o odstranění veškerých předmětných tvrzení z internetového prostředí, vyžadovalo by to značné úsilí, prostředky a znalosti, jimiž nedisponuje. Mimo to je otázkou, do jaké míry vůbec lze informace, jednou na internet umístěné, skutečně odstranit a uvést vše do původního stavu za situace, kdy různé archivovací služby skenují, ukládají a posléze po zadání relevantních vyhledávacích kritérií zpřístupňují snímky webových stránek. Nejvyšší soud připustil dovolání k řešení otázky dosud neřešené,

totiž od jakého okamžiku lze mít zásah do osobnostních práv obsahem webové stránky za ukončený, a otázky stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za zásah do osobnostních práv informacemi publikovanými tzv. bulvárním médiem na internetu. Dovolání shledal nedůvodným. Ke vzniku občansko-právní povinnosti odčinit nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti člověka musí být splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení, nebo ohrožení osobnosti člověka v jeho fyzické či morální integritě. Zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry člověka. K porušení práva na důstojnost, vážnost, čest a soukromí člověka může dojít jak nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru, tak zveřejněním nepřijatelných hodnotících úsudků o této osobě. Při zkoumání přiměřenosti předmětného zásahu se podmínky kladené na přípustnost každé z těchto kategorií se liší. Skutkové tvrzení se opírá o fakt, objektivně existující realitu, která je zjistitelná pomocí dokazování, pravdivost tvrzení je tedy ověřitelná. V zásadě platí, že uveřejnění pravdivé informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokud tento údaj není podán tak, že zkresluje skutečnost, či není natolik intimní, že by jeho zveřejnění odporovalo právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti. Hodnotící soud naopak vyjadřuje subjektivní názor autora, který k danému faktu zaujímá určitý postoj, a to na základě vlastních, tedy subjektivních kritérií. Pravdivost hodnotícího soudu proto nelze dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho veřejné prezentace je přiměřená a zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tudíž zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby. K zásahu do osobnostních práv nepravdivým dehonestujícím tvrzením nebo nepřiměřeným hodnotícím soudem může dojít i jejich publikací na internetu. Osoba těmito informacemi dotčená má v první řadě tzv. právo být zapomenut. Za obsah webové stránky odpovídá její provozovatel, proto je to on, kdo je povinen k výzvě dotčené osoby odstranit závadné informace ze své stránky. Dotčená osoba může požadovat také odstranění odkazů na stránky s takovými informacemi z databáze poskytovatele služeb internetového vyhledávače. Osoby dotčené difamujícími, irelevantními, zastaralými či

jinak nevhodnými informacemi o nich samých se tedy mohou obrátit s námitkou jak na poskytovatele služeb internetového vyhledávače, tak na provozovatele zdrojové internetové stránky, kde se nachází informace, které mají být „zapomenuty“. Jestliže k výzvě dotčené osoby dehonestující, nepravdivé či indiskrétní informace ze svých internetových stránek odstraní přímo ten, kdo je na své stránky umístil (provozovatel zdrojové webové stránky), splní tím svou povinnost zdržet se závadného (protiprávního) jednání. Odstraní-li odkaz ze své databáze poskytovatel služeb vyhledávače, vyzrozumí o přijatém rozhodnutí stěžovatele, případně i provozovatele zdrojové webové stránky. Je skutečností, že stránky se závadným obsahem mohou být i po odstranění ze zdrojové webové stránky dostupné na stránkách subjektů, které se zabývají skenováním a archivací snímků internetových stránek, proto úplné odstranění napadané informace z internetu a očištění internetového prostoru do stavu před jejím prvotním uveřejněním povaha internetu v podstatě neumožňuje, což ostatně připouští i dovolatel. Naplnění obsahu pojmu „zdržení se neoprávněného nepravdivého tvrzení“ je tak v internetovém prostředí limitováno způsobem fungování tohoto média, jenž nedává provozovateli zdrojové internetové stránky širší možnosti než odstranění závadného obsahu z jeho vlastní stránky. Existenci snímků internetové stránky z doby, kdy na ní byla umístěna napadaná informace, případně i zmínek o předmětné informaci na jiných internetových stránkách nelze pokládat za pokračování v nežádoucím tvrzení. Ukládat provozovateli zdrojové internetové stránky, aby se zdrželi šíření závadné informace, by bylo zcela neefektivní a nezpůsobilé dosáhnout sledovaného cíle. Je však třeba dodat, že „stopa“ konkrétní informace na internetu v čase slábne a postupně je k jejímu dohledání zapotřebí zadávat více konkrétních klíčových slov, takže s určitým časovým odstupem informaci najde již jen ten, kdo je s obsahem informace dostatečně seznámen. Pokud jde o výši zadostiučinění, to je nutno chápat primárně jako prostředek ke kompenzaci újmy, nikoliv jako sankci. Výše satisfakce přiznaná odvolacím soudem této funkci odpovídala; přiznání vyšší částky by již mělo povahu sankce.

Související judikatura: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3322/2008

Relevantní ustanovení: § 5 odst. 1 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách

informační společnosti, § 81, § 82, § 2951 a § 2956 občanského zákoníku

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1844/2020

Datum rozhodnutí: 8. prosince 2020

Závěr: *O diskriminaci zaměstnance z důvodu zdravotního postižení spočívající v „opomenutí“ zaměstnavatele přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, se jedná tehdy, je-li (musí-li být) zaměstnavateli s ohledem na všechny okolnosti případu zřejmé, že zaměstnanec má takové zdravotní postižení (omezení vyplývající především z fyzických, duševních nebo psychických postižení), které v interakci s různými překážkami brání (může bránit) plnému a účinnému zapojení dotčeného zaměstnance do profesního života na rovnoprávném základě s ostatními zaměstnanci, avšak zaměstnavatel přesto nepřijme žádné z přiměřených opatření umožňujících osobě se zdravotním postižením přístup k zaměstnání, výkon pracovní činnosti nebo funkční nebo jiný postup v zaměstnání, která by za daných okolností připadala v úvahu a která nepředstavují pro zaměstnavatele nepřiměřené zatížení.*

Obsah: Žalobce se domáhal omluvy a satisfakce za diskriminaci v zaměstnání. Měly pramenit z jeho zdravotního postižení, neboť trpěl smíšenou poruchou osobnosti s narcistickými a hraničními rysy, v důsledku čehož mu bylo přiznáno postavení osoby se zdravotním postižením. Ve zkušební době s ním byl rozváznán pracovní poměr, a to, podle výstupního pohovoru, právě z důvodu jeho zdravotního postižení, v důsledku kterého nebyl schopen interakce ve firemním prostředí. Tím podle žalobce byl porušen zákaz antidiskriminačního jednání, přičemž zrušení pracovního poměru představuje přímou diskriminaci z důvodu jeho zdravotního stavu. Zaměstnavatel je povinen přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, přičemž tato povinnost vzniká, pokud si zaměstnavatel je nebo měl by být vědom postižení zaměstnance, a že zaměstnavatel tedy má tato opatření sám aktivně navrhnout a zavádět, zatímco povinnost zaměstnance je pouze informovat zaměstnavatele o svém postižení. Žalovaný tak opomenul přijmout přiměřená opatření, jako např. odborná mediace na pracovišti, koučink, home office nebo

snížení úvazku a tímto opomenutím podle mínění žalobce došlo k jeho nepřímé diskriminaci z důvodu zdravotního stavu. Jako důsledky diskriminačního jednání hodné zvláštního zřetele pak žalobce označil snížené sebevědomí, subjektivně zhoršenou možnost zdravého uplatnění v pracovních kolektivech a celkový pokles důvěry v trh práce. Žalovaný se bránil tím, že žalobce svůj zdravotní stav zamlčel, při uzavření pracovní smlouvy nesdělil své pracovní znevýhodnění a že konflikty na pracovišti se snažil vždy řešit. Soud prvního stupně žalobu zamítl. Diskriminační jednání, tj. jednání, které směřuje ke znevýhodnění jednoho či více zaměstnanců ve srovnání s jinými zaměstnanci téhož zaměstnavatele, jež je motivováno zákonem stanoveným diskriminačním důvodem (např. zdravotním postižením), „z podstaty věci předpokládá, že se jedná o vědomé jednání zaměstnavatele, tj. zaměstnavatel vědomě ať již přímo či nepřímo znevýhodňuje jednoho či více zaměstnanců ve srovnání s jinými svými zaměstnanci např. z důvodu zdravotního postižení“, a že neví-li zaměstnavatel o diskriminačním důvodu (např. zdravotním postižením) svého zaměstnance, pak se „logicky nemůže dopustit jednání či opomenutí, jež je motivováno tímto diskriminačním důvodem“. Vzal za prokázané, že s žalobcem nebylo zacházeno znevýhodňujícím způsobem, že žalovaný nevěděl o podstatě zdravotního postižení žalobce a že mu nebylo vůbec známo, v čem zdravotní postižení spočívá, což je podle názoru soudu prvního stupně podstatné za situace, kdy žalobce tvrdí, že diskriminační jednání žalovaného spočívá v tom, že nepřijal přiměřená opatření tak, aby přizpůsobil pracovní prostředí jeho zdravotnímu postižení. Pokud zdravotní stav žalobce vyžadoval přijetí nějakého přiměřeného opatření, jež mělo pracovní prostředí přizpůsobit zdravotnímu stavu žalobce, bylo na žalobci, aby žalovaného pravdivě informoval o podstatě svého nepříznivého zdravotního stavu; pouze tehdy by se žalovaný opomenutím přijetí adekvátních opatření mohl dopustit nepřímé diskriminace. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Proti rozsudku podal žalobce dovolání. Namítal, že dosud v rozhodování dovolacího soudu nebyla vyřešena právní otázka, zda podmínkou pro posouzení odlišného zacházení jako diskriminace je sdělení konkrétní medicínské diagnózy posudkovým lékařem nebo přímo zaměstnancem (do jaké míry je pro posouzení zdravotního postižení rozhodující konkrétní diagnóza). Žalobce je toho názoru, že je namístě, aby byla existence

postižení v okamžiku tvrzené diskriminace posuzována otevřeně bez ohledu na to, zda již byla sdělena formální lékařská diagnóza, že pro posouzení vědomosti zaměstnavatele o postižení zaměstnance nemůže být existence postižení rigidně navázána na existenci medicínské diagnózy, a že naopak postačí, pokud existenci postižení dostatečně naznačují již konkrétní laické poznatky o charakteru dlouhodobého fyzického, duševního, mentálního nebo smyslového postižení zaměstnance a o vzájemném působení mezi postižením a bariérami v postojích nebo v prostředí, které brání účasti zaměstnance na profesním životě. Bylo proto opět namístě, aby soudy zjišťovaly objektivizovanou vědomost zaměstnavatele o postižení zaměstnance v souladu s kritériem modelové osoby ve stejném postavení, která požívá průměrného rozumu a počíná si s běžnou péčí a opatrností. Nejvyšší soud připustil dovolání k řešení otázky hmotného práva, kdy jde ze strany zaměstnavatele o nepřímou diskriminaci zaměstnance z důvodu zdravotního postižení spočívající v opomenutí zaměstnavatele přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, neboť taková otázka dosud Nejvyšším soudem řešena nebyla. Podle ustanovení § 16 odst. 2 zák. práce je v pracovněprávních vztazích zakázána jakákoliv diskriminace, zejména diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu a vztahu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů; diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství, otcovství nebo pohlavní identifikace se považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví. Podle ustanovení § 16 odst. 4 zák. práce se za diskriminaci nepovažuje rozdílné zacházení, pokud z povahy pracovních činností vyplývá, že toto rozdílné zacházení je podstatným požadavkem nezbytným pro výkon práce; účel sledovaný takovou výjimkou musí být oprávněný a požadavek přiměřený; za diskriminaci se rovněž nepovažují opatření, jejichž účelem je odůvodněno předcházení nebo vyrovnání nevýhod, které vyplývají z příslušnosti fyzické osoby ke skupině vymezené některým z důvodů uvedených v antidiskriminačním

zákonu. Ustanovení § 3 odst. 2 antidiskriminačního zákona upravuje zvláštní formu diskriminace osob se zdravotním postižením, spočívající v „odmítnutí“ nebo „opomenutí“ přijmout přiměřená opatření (mimo jiné) k tomu, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání. Účelem tohoto ustanovení není umožnit přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání osobám, které nejsou kvalifikované nebo schopné vykonávat určitou práci (plnit základní úkoly spojené s daným pracovním místem), ale vyrovnat znevýhodnění osob se zdravotním postižením odstraněním překážek těm osobám, které z důvodu svého zdravotního postižení sice nejsou schopny za stávajícího uspořádání určitou práci vykonávat, popřípadě jsou (mohou být) v jejím výkonu z důvodu svého zdravotního postižení omezeny, ale které by tuto práci mohly (byly schopny) vykonávat, bylo-li by jim stávající uspořádání zaměstnavatelem uzpůsobeno přijetím přiměřených opatření, která pro zaměstnavatele nepředstavují nepřiměřené zatížení. O diskriminaci zaměstnance z důvodu zdravotního postižení spočívající v „opomenutí“ zaměstnavatele přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, se jedná tehdy, je-li (musí-li být) zaměstnavateli s ohledem na všechny okolnosti případu zřejmé, že zaměstnanec má takové zdravotní postižení (omezení vyplývající především z fyzických, duševních nebo psychických postižení), které v interakci s různými překážkami brání (může bránit) plnému a účinnému zapojení dotčeného zaměstnance do profesního života na rovnoprávném základě s ostatními zaměstnanci. Žalovaný by se vůči žalobci mohl dopustit diskriminace spočívající v opomenutí přijmout přiměřená opatření ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 antidiskriminačního zákona jen tehdy, bylo-li (muselo-li být) žalovanému s ohledem na všechny okolnosti případu zřejmé, že žalobce má takové zdravotní postižení (omezení), které má (může mít) vliv na jím vykonávanou pracovní činnost a které brání (může bránit) jeho plnému a účinnému zapojení do profesního života na rovnoprávném základě s ostatními zaměstnanci, avšak žalovaný přesto nepřijal žádné z přiměřených patření, jež by za daných okolností připadala v úvahu a jež nepředstavují pro

žalovaného nepřiměřené zatížení. Jestliže však žalovanému s ohledem na všechny okolnosti případu nebylo (a ani nemuselo být) zřejmé, že žalobce takovým zdravotním postižením (omezením) trpí, nemohl se dopustit opomenutí přijmout přiměřená opatření, neboť za takové situace by po žalovaném bylo možné spravedlivě požadovat, aby jakákoli přiměřená opatření (ze své iniciativy) činil.

Relevantní ustanovení: § 3 odst. 2 zákona č. 198/2009 Sb., antidiskriminačního zákona, § 16 odst. 2 zákoníku práce

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. II. ÚS 2007/20

Datum rozhodnutí: 5. března 2021

Závěr: *Rozhodování soudu o návrhu na nahrazení souhlasu zástupce ČAK s vydáním listin podle § 85b odst. 3 trestního řádu nemá za cíl stanovit, které ze zajištěných listin jsou důležité pro trestní řízení, v rámci něhož byla prohlídka advokátních prostor provedena, ale směřuje výlučně k posouzení toho, zda zajištěná listina obsahuje skutečnost, na kterou se vztahuje advokátova povinnost mlčenlivosti. Jen stran listin, u nichž povinnost mlčenlivosti není soudem shledána, může být souhlas zástupce ČAK nahrazen, a tyto následně předány orgánu vykonávajícím úkony v daném trestním řízení pro obeznámení se s jejich obsahem.*

Obsah: Řízení před Ústavním soudem bylo vedeno o ústavní stížnosti advokáta, v jehož bytě byla na základě příkazu soudu provedena domovní prohlídka, a to v souvislosti s trestním řízením vedeným pro podezření ze spáchání trestného činu kráčení daně. V řízení je podezřelou manželka stěžovatele, advokátní koncipientka ve stěžovatelově advokátní kanceláři, t. č. s přerušením výkonu koncipientské praxe. Stěžovatel již při prvním výsledku před začátkem domovní prohlídky upozornil zasahující policisty, že je advokátem, že v daném bytě vykonává advokacii a že se v bytě nacházejí listiny a elektronika obsahující skutečnosti, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta. V reakci na to byl přivolán zástupce České advokátní komory a následně došlo k dobrovolnému vydání listin, které stěžovatel označil za nesouvisející s jeho advokátní praxí, s čímž zástupce ČAK souhlasil. Zbylé listiny, které stěžovatel

označil jako podléhající povinnosti mlčenlivosti, byly dále vytříděny zástupcem ČAK, kdy u některých těchto listin zástupce ČAK neudělil policejnímu orgánu souhlas s tím, aby se s jejich obsahem seznámil. Učinil tak s odůvodněním, že tyto listiny zachycují právní službu ve smyslu § 1 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů a vztahuje se na ně tedy povinnost mlčenlivosti advokáta. Obdobně pak bylo postupováno i ve vztahu k zajištěné elektronice, kdy zástupce ČAK rovněž neudělil policejnímu orgánu souhlas k seznámení se s daty na elektronických nosičích, které byly využívány i pro pracovní účely a jako takové rovněž musí obsahovat skutečnosti, na něž se povinnost mlčenlivosti advokáta vztahuje. Policejní orgán tak pořídil bitové kopie a tyto spolu s ostatními listinami, u nichž nebyl dán souhlas zástupce ČAK k seznámení se s jejich obsahem, zapečetil a odevzdal zástupci ČAK. Soudce obvodního soudu následně navrhl, aby souhlas zástupce ČAK se seznámením se policejního orgánu s obsahem listin nacházejících se v prostorách, v nichž advokát vykonává advokacii, a to konkrétně listin a bitových kopií, byl nahrazen rozhodnutím soudce městského soudu. Soud návrhu vyhověl a uložil soudnímu znalci, aby podle v usnesení jmenovaných klíčových slov předložená data popsal, nalezl v předaných souborech a zadokumentoval s tím, že znalecký posudek musí obsahovat pouze soubory a informace vztahující se k uvedeným klíčovým slovům. O tom bylo konáno veřejné zasedání. Základní důvod porušení ústavně garantovaných práv stěžovatel spatřoval v tom, že se soudkyně městského soudu vůbec nezabývala obsahem bitových kopií pevných disků, u kterých nahradila souhlas zástupce ČAK a které bez jakéhokoli zkoumání jejich obsahu předala znalci, aby ten pomocí klíčových slov vybral relevantní data a tato rovnou poskytl policejnímu orgánu. Bitové kopie ze své podstaty neumožňují laikovi číst v jejich obsahu, což ostatně plyne již ze způsobu, jakým soudkyně dále uložila znalci, aby data obsažená v bitových kopiích zpracoval. Obsah dat uložených v bitových kopiích tak nemohl v tomto řízení být nijak přezkoumán po jejich obsahové stránce, a nemohla být tak zodpovězena ani otázka, zda se dat na nich obsažených týká povinnost advokátní mlčenlivosti, která je předmětem tohoto řízení. Pokud se v řízení zkoumají elektronická data, je soudce povinen před rozhodnutím zajistit zpřístupnění dat na zajištěných nosičích. V případě stěžovatele se

soudkyně s obsahem bitových kopií vůbec neseznámila, a rozhodla tak zjevně bez znalosti jejich obsahu, neboť data z těchto bitových kopií nebyla žádným způsobem extrahována či zpracována, a soudkyně tak objektivně vzato nemohla mít možnost posoudit, jaké dokumenty se na předmětných pevných discích, respektive jejich bitových kopiích nacházejí a zda tyto dokumenty podléhají povinnosti mlčenlivosti či nikoli. Ústavní soud stížnosti vyhověl. Povinnost mlčenlivosti advokáta je základní předpoklad pro poskytování právní pomoci v demokratickém právním státě. Profesionální mlčenlivost a její dodržování advokátem musí požívat příslušné ochrany zejména v situacích, kdy může být ohrožena, jako jsou právě prohlídky u advokáta prováděné (též) podle § 85b trestního řádu. Prolomit mlčenlivost advokáta přitom může znamenat zásah jak do zákonem daných povinností a práv advokáta souvisejících s výkonem jeho povolání, tak do práv jeho klientů. Advokáti v demokratickém právním státě vykonávají zásadní úlohu spolupřevládající v obhajobě stran sporu v soudním řízení, kterou by nebyli schopni zajistit, kdyby nemohli zaručit důvěrnost výměny informací. Nejde proto o výsadu advokáta, která by měla založit jeho vynětí z obecně platného a závazného právního řádu, nýbrž jde o povinnost uloženou advokátovi v zájmu jeho klientů a pro jejich ochranu. Svým významem je tedy institut mlčenlivosti advokáta součástí práv na právní pomoc a na spravedlivý proces. Institut mlčenlivosti advokáta nesmí být zneužíván k páchání trestné činnosti. V takovém případě nepožívá ochrany. Profesionální povinnost mlčenlivosti advokáta tak není nedotknutelná a může být za existence určitých okolností omezena. Podmínky, za kterých je tak možné učinit, určuje též § 85b trestního řádu, upravující prohlídky v prostorách výkonu činnosti advokáta. Smyslem zákonné úpravy je mj. ochrana listin, které obsahují skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, a ochrana práv třetích osob, kterým advokát poskytuje právní služby. Ochrana advokátní povinnosti mlčenlivosti, jako primární smysl úpravy obsažené v § 85b trestního řádu, není možné opomíjet ani při výkladu zákonné úpravy způsobu nakládání se zajištěnými listinami, resp. nosiči informací, o jejichž (ne)vydání ještě nebylo rozhodnuto. Zpřísněný režim nakládání s nimi se uplatní od momentu jejich zajištění a pokračuje i po podání návrhu na nahrazení souhlasu zástupce ČAK až do právní moci rozhodnutí soudu o podaném návrhu. Z § 85b

odst. 7 trestního řádu se podává, že soudce není oprávněn se seznámit se zajištěnými listinami dříve, než ve veřejném zasedání nařízeném pro tento účel. Soudce projedná bez zbytečného odkladu návrh ve veřejném zasedání a Komoře uloží, aby mu při něm předložila listiny, ohledně kterých se navrhovatel domáhá nahrazení souhlasu zástupce Komoře k seznámení s jejich obsahem. *In concreto* se soudkyně s obsahem bitových kopií neseznámila a ani reálně seznámit nemohla, neboť měla k dispozici pouze klíčová slova od policejního orgánu a bitové kopie od zástupce ČAK, jež posléze předala znalci. Rozhodla tak bez znalosti obsahu nosičů informací; přístupná ještě nemohla být ani verze textu znalce, zúžená podle klíčových slov. Data z bitových kopií nebyla totiž ještě žádným způsobem extrahována či zpracována a soudkyně tak objektivně nemohla mít možnost posoudit, jaké dokumenty se na předmětných pevných discích, respektive jejich bitových kopiích nacházejí a zda tyto dokumenty podléhají povinnosti mlčenlivosti, či nikoli. Došlo tak ke svévolnému výkladu otázky advokátní mlčenlivosti a neseznámení se se všemi zajištěnými věcmi, o kterých bylo následně rozhodnuto. Jestliže soudkyně bez předchozího zkoumání předala bitové kopie znalci, aby ten sám na základě klíčových slov vyfiltroval pro předmětnou trestní věc relevantní data, a ta pak předal přímo – nebo snad prostřednictvím soudkyně, ale každopádně již bez veřejného zasedání – policejnímu orgánu, nelze tento postup považovat za ústavně konformní. Přibrání znalce za účelem selekce velkého souboru dat za pomoci klíčových slov je možné považovat za ústavně souladný způsob obeznámení se s informacemi pro posouzení jejich povahy z hlediska existence povinnosti mlčenlivosti k nim, i tato činnost znalce však musí být prováděna výlučně v průběhu veřejného zasedání, jelikož nosiče dat nemohou být před rozhodnutím o povaze informací na nich obsažených vydány nikomu, tj. ani znalci. Tyto závěry jsou z hlediska reálné možnosti naplnit znalecké zadání prakticky takřka nesplnitelné; ostatně totéž zmínil již samotný znalec při veřejném zasedání, kdy odhadl dobu splnění svého úkolu (prováděného mimo jednací síň) v řádu měsíců. Pak by ovšem nesměřovalo k újmě procesní ekonomie, kdyby v nyní posuzované věci soudkyně odročila podle § 85b odst. 8 trestního řádu veřejné zasedání a po předložení znaleckého posudku v něm pokračovala. Nestalo-li se tak, pak musí Ústavní soud vzhledem k již učiněným závěrům konstatovat, že se

stěžovatel, přítomný při veřejném zasedání, nemohl (k dispozici byla jen klíčová slova k nosičům informací, nikoli ještě data selektovaná znalcem pro soud k rozhodnutí) k věci řádně vyjádřit ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny. Legitimním cílem rozhodování o nahrazení souhlasu České advokátní komory k seznámení se s obsahem listin, nalezených orgánem provádějícím úkon při prohlídce prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, je v intencích § 85b trestního řádu především posílení ochrany klientů, vůči nimž má advokát povinnost mlčenlivosti. Na zmíněné ochraně se tak významně podílí soud, jenž je přitom obecně vázán veřejným zájmem na řádném zjištění skutkového stavu nezbytného pro rozhodnutí (§ 2 odst. 5 trestního řádu). Poměrování těchto hodnot, k němuž přistupuje zvážení právní pozice advokáta, je ve sporných případech předmětem interpretace. V nyní posuzované věci však obecný soud neobstál již v testu legality, neboť se s listinami, v rozsahu nezbytném pro vyhovující

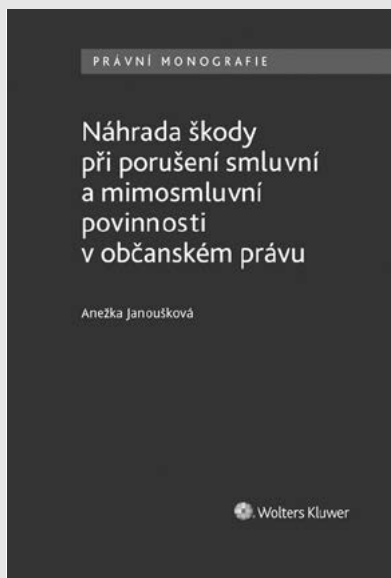
rozhodnutí podle § 85b odst. 7, 9 trestního řádu, řádně neseznámil. Stanovení tzv. klíčových slov může být pouze podkladem pro závěr o obsahu listin z hlediska skutečností, ohledně nichž je dotčený advokát povinen zachovávat mlčenlivost. V případě nezbytnosti znaleckého posouzení tu mohou důkazní úkony směřovat jen po linii soud – znalec – soud s následným rozhodnutím, nikoli však po linii soud – usnesení o nahrazení souhlasu České advokátní komory – znalec – soud – policejní orgán bez toho, že by se již mohli dotčený advokát a Česká advokátní komora k důvodnosti nahrazení souhlasu po předložení znaleckého posudku vyjádřit.

Související judikatura: náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 889/13, náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 702/2017

Relevantní ustanovení: § 85b trestního řádu, čl. 13, čl. 26 odst. 1, 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

Zpracoval: Jan Tryzna

V nakladatelství Wolters Kluwer právě vyšlo

Náhrada škody při porušení smluvní a mimosmluvní povinnosti v občanském právu

Anežka Janoušková

Občanský zákoník z roku 2012 poprvé v českých právních dějinách důsledně oddělil režim smluvní a mimosmluvní odpovědnosti. Sedm let po účinnosti nového soukromoprávního kodexu představuje tato monografie první komplexní pojednání o interakci těchto dvou režimů.

Má vůbec odlišování na smluvní a deliktní odpovědnost s přihlédnutím k jednotlivým funkcím odpovědnosti v občanském právu svůj význam? Jak se s oběma režimy vypořádávají jiné právní řády, zejména německý a rakouský, a jak nadnárodní unifikační projekty? Je nezbytné v návaznosti na odlišení smluvní a mimosmluvní povinnosti k náhradě újmy přehodnotit základní podmínky odpovědnosti? V čem spočívají odlišnosti obou režimů v občanském zákoníku

a jsou rozdíly skutečně tak zásadní? Kde leží a jak vypadá dělicí linie? Kam zařadit vybrané instituty občanského práva, které se nachází na pomezí mezi deliktem a smlouvou? Jak do celého kontextu zapadá generální prevenční povinnost?

Na tyto a další zásadní otázky nalezne čtenář odpověď v této inspirativní monografii.

Objednat můžete na obchod.wolterskluwer.cz